

Statsminister Geir H. Haardes redegørelse til Nordisk Råd

28. oktober 2008

Islands formandskab i nordisk samarbejde 2009

Fru/herr president

Det er våre verdier og våre verdivalg som bestemmer hvilke veier vi velger å ta her i livet. De er en slags veiviser – et kompass. Felles verdisyn, historie og kultur styrker så sannelig vår posisjon som nordboere i en verden i stadig forandring.

Globaliseringen er en prosess som påkaller stadig selvevaluering og revurdering av verdier og prioriteringer. De siste ukers utvikling på det internasjonale finansmarkedet har vist oss hvor fort vinden kan snu – og i hardt vær som dette er det større behov enn noen gang for nordiske verdier og samhold.

Til grunn for de målsetninger Island foreslår for det nordiske samarbeidet i 2009 under overskriften *Det nordiske kompass*, ligger verdier som det lenge har hersket enighet om i nordisk samarbeid: initiativ, skaperkraft, mangfoldighet og felles ansvar. Disse verdiene er nå som før ledestjerner i den viktige oppgaven vi står overfor – å sikre Nordens konkurranseposisjon i framtiden – og å legge et lodd på vektskålen i internasjonalt samarbeid slik at det kan oppnås enighet om de tiltak som må gjennomføres for å motvirke klimaproblemene.

*

I en globalisert tid når konkurranse om kapital, mennesker og kunnskap på det internasjonale markedet er så hard som vi nå har sett eksempler på, må kreativitet og innovasjonskraft nyttes til det ytterste. Uten nyskaping og solide kunnskaper mister vi forspranget, og det blir andre som peker ut kursen.

Vårt viktigste mål må alltid være en felles utnyttelse av den nordiske ekspertisen slik at vi kan sikre synergi, ikke bare nordisk, men internasjonalt. Et ambisjonsrikt nordisk program for toppforskning, *Fra Norden til verden*, blir satt i gang i 2009. Der legges det vekt på tverrfaglig forskning og innovasjon og samarbeid mellom institusjoner og bedrifter for å fremme forskning, nyskaping, innovasjon og ekspansjon i næringslivet. I programmets første etappe ligger fokus på klima og miljø. Den ekspertise som de nordiske landene har på det feltet, er en ressurs for hele verden, som det er viktig å få frem i lyset.

Nordens særstilling på helse- og velferdsområdet er også en ressurs som kan brukes til pionervirksomhet og eksport. Rundt om i verden ser man på det nordiske velferdssystemet med sin fleksibilitet som en hjørnestein for Nordens konkurranseposisjon. Dette er hevet over enhver tvil, for på samme måte som en bedrift sikres en sterk posisjon gjennom de ansattes velferd og kunnskaper er et sterkt velferdssamfunn, med et godt skolesystem og velferdstilbud, en grunnvoll og kraftkilde for videre økonomisk vekst. Derfor er det viktig å videreutvikle det nordiske velferdssystemet slik at de verdiene det bygger på, fortsetter å styrke borgere og bedrifter i et internasjonalt og åpent økonomisk system. Island vil i sin formannskapsperiode forberede neste etappe i det nordiske toppforskningsprogrammet, der fokus nettopp vil ligge på helse- og velferdssaker.

Vi behøver et sterkt fellesnordisk universitetssystem, innovasjonskraft og samarbeid med arbeidslivet - da kan vi skape en strøm av ideer og kapital og bygge opp klyngevirksomhet – en slags møteplass for innovatører og forskere. Det er tre nordiske forskningsorganer som har en nøkkelrolle i denne sammenheng: NordForsk, Nordisk InnovationsCenter og Nordisk energiforskning. Island legger stor vekt på å styrke det innbyrdes samarbeidet mellom disse tre organene og deres tilknytning til innovasjonssentre i de aktuelle land og til næringslivet. Dessuten er det en prioriteringssak å styrke kunstfagene og deres tverrfaglige tilknytning til universitetenes tradisjonelle fagområder, så iderikdom og skaperkraft kan bli en

energiinnsprøytning i kulturrelatert arbeidsliv. På det området har Norden alle muligheter til å ta ledelsen.

*

Island og de andre nordlige områdene har ikke unngått følgene av klimaendringene. Hver og en av oss her i salen har ansvar for klimaproblemene, men det er bare mulig å bekjempe dem i et forpliktende internasjonalt samarbeid. Det er derfor en verdig oppgave for de nordiske landene å fremme naturens sak av full kraft på den internasjonale arena, ikke bare med ord, men også med gjerninger. I Islands formannskapsperiode vil miljø-, energi- og klimasaker stå i fokus i alt multinasjonalt arbeid på vegne av ministerrådet.

I Norden eksisterer det en bred teknisk kunnskap som trengs for å øke bruken av gjenvinnbare energikilder og styre energibruken til fordel for miljøet. Denne innsikten må vi formidle til nytte for hele jordens befolkning.

Islendingene er stolte av at det er den islandske bedriften Marorka som får Nordisk råds natur- og miljøpris denne gang. I samsvar med Islands viktigste programpunkter i nordisk samarbeid har bedriften utviklet en teknikk for å redusere skipenes forurensende energibruk og dermed minske forurensningen til sjøs. Denne teknikken gjør gagn for hele verden i kampen mot klimaproblemene, og er dessuten resultatet av et fruktbart forskningsarbeid som har blitt finansiert med bidrag fra islandske og nordiske fond.

*

Vi islendinger har lenge sett på oss selv som en utpost mot vest i nordisk samarbeid. Vi tar også oppgaven med å vokte økosystemet og de levende ressursene i havet alvorlig. De problemene vi står overfor nå som følge av klimaendringer, forurensning og større utvinning av naturressursene, legger et enda større ansvar på våre skuldre. Havet er halve fedrelandet for oss som bor ved Nord-Atlanteren. Island ligger mellom strømbeltene som følger Golfstrømmen fra sør og strømmer som kommer fra de

nordlige havområdene, og dette har skapt rike fiskebanker. Endringer i havstrømmene kan ha utslagsgivende effekt på levekår og utkomme for folkene i nord.

Større press på naturressursene i polarområdene og mer sjøfart i de nordlige farvann, som følge av at det åpnes nye skipsleier mellom Europa og Asia, skaper både muligheter og farer. Island legger stor vekt på at det straks blir iverksatt en kartlegging av sårbare områder i Nord-Atlanteren. En slik kartlegging vil skape et grunnlag for koordinerte og planlagte handlinger dersom økosystemet i havet blir satt i fare. Dette er så sannelig en stor oppgave, men veldig presserende. Norden bør ta det på seg som et ledd i framtidsplanene om vern av havet.

*

Fru/herr president

Ut vil ek – denne setningen forstår forhåpentligvis alle nordboere. Snorre Sturlason, forfatteren av Edda, Heimskringla og Egils saga, sa dette da norskekongen forbød ham å reise tilbake til Island på tolvhundredetallet. I senere tid har islendingene utvidet betydningen av disse gylne ord – og også brukt dem i den islandske ekspansjonen på det internasjonale finansmarkedet, som så sannelig har hatt alvorlige konsekvenser. Jeg vil bruke ordene her for å minne om at vårt selvbilde og samfølelse som nordboere i stor grad ligger i språket, i vår felles historie, kultur og verdier, som jeg kom inn på i starten.

På det nordiske språkområdet skal vi prioritere de nordiske språkene i vår kommunikasjon og bidra til gjensidig forståelse ved å bruke språkene i skolesystemet og være ivrige formidlere av nordisk kultur. Vi må bygge på vår felles fortid samtidig som vi styrker samholdet og retter blikket fremover. I denne sammenheng kommer jeg tilbake til verdien av mangfold. Menneskehetens mangfold – arbeidstakere, bedrifter og nasjoner. Den nordiske kulturen er ikke ei hellig ku. Erfaringen viser at der forskjellige kulturer blandes med god vilje og skaperglede – der oppstår det noe nytt og overraskende. Derfor er det vår viktigste plikt å styrke den sosiale rikdommen og støtte opp om levende kultur og undervisning. Det er ikke minst viktig for oss nå når

det går i motbakke! Samtidig må vi styrke slektskap og samfølelse mellom de nordiske landene – for nå som tidligere er det de virkelige verdiene som vil vise oss veien.